

פרשת הרשם - קול של אחי מרים אשכול

זה קרה נחודש מאי

ב-18 במאי 1967 נתפש קברניט המיכלית חיפה, דויד זיו, במירמת-מסם קטנטנה: הוא ניכנס לנמל יפו עם רשמקול ישר, חזר מאונייתו עם חוש - על מנת לחסוך את התשלום עליו. שילטונות-הנמל העבירו את המיקרה למכס - ואז אירע משהו בלתי-רגיל.

- או נכון יותר, שורה שלמה של דברים בלתי-רגילים.
 - על כל הפרשה הוטל, מגבוה, איפול חמור.
 - המשטרה נימנעה מלהגיש תיק פלילי.
 - עיתונאים שחקרו במיקרה הוזהרו לכל יעוזה לפרסם מילה.
 - וכאשר התפוצץ, השבוע, הסיפור הבאנאלי הזה - יצאו כל דוברי-הכרת, "צים" ואיגוד הימאים מכליהם כדי להטעים כמה שזה סיפור שוגרתי.
- מה היתה הסיבה להיסטוריה שתקפה את כל הנוגעים בדבר? מה היה הסוד שהסתתר מאחורי פרשת-המכס העלובה?

מישהו הזשין
אמת הפשוטה, העלובה והמשעשעת היא: **הקברניט דויד זיליקוביץ הוא אחיה של מרים אשכול** - וגיסו של ראש-הממשלה.

וכאשר נתפש במעשה-המזרמה פעוט זה - עמד כיסאו של לוי אשכול על בלימה. היה זה בימים שקדמו למלחמת ששת-הימים. רפ"י עשתה אז את הכל כדי להפיל את ראש-הממשלה.

המדינה געשה. אחירה של תיסכול אפפה את המדינה כולה. בארץ הסתובבו, בדיחות אשכולי שהונחו על-ידי יריביו הפוליטיים, ומתהלות על הישראלי היורד האחרון היוצא מנמל-האחרי ומכבה את האורות.

ואז, כשרי היה בזעזוע הנוסף הקטן ביותר כדי לשים קץ לקארירה של אשכול - באה המהלומה: אחי-אשתו נתפש במעילת-מכס.

על כן הוסעלו כל אמצעי-המדינה, כדי להשתיק את הפרשה - מבלי למנוע, אומנם, את ההליכים המינהליים והחוקיים המסובלים במיקרים כאלה.

מאחר ובלאו הכי, אין זה מקובל, בנומלי-יפו, לחסס בכליהם של קברניטים ורבי-חובל.

משום כך גם ברור היה שמישהו - וכנראה משהו מיסלגתי מאוד - הוא זה שטרם להלשין במשטרת-נמל יפו, שרבי-חובל הפץ לחסוך לעצמו כמהא לירות ישראליות במכס.

הציר טילפן
רבו של דויד זיליקוביץ בצי של צים ארוכה ודי מפוארת. הוא הצטרף לצי-הסוחר לפני 18 שנה, עבד בו יפה, וכאשר אחרות התפרסמה עקב נשואיה לראש-הממשלה, כבר היה דויד קציף-ראשון בתקן של רבי-חובל.

ואומנם, היתה זו שנה מאושרת מאוד למשפחת זיליקוביץ: ממש זמן קצר לאחר שהאחות הקטנה, מרים, נישאה לראש-ממשלת ישראל בכבודו ובעצמו, זכה גם דויד זיו, האח הבכור, להגשים את חלום חייו:

הוא קיבל לידייו את המיכלית חיפה, הפך לרבי-חובל כדת וכדין. מאז המשיך בפועלו המיקצועי, בכבוד וכיבוש. גם אשתו ושתי בנותיו שבעו ממנו נחת.

הציר הרים שסופרת לקונסול שלו בקושטא, סקר על גילעדי להתיר לאונייה לעזור. וכך אירע שויו יצא מנצח: אשתו, שתי בנותיו יאשתו של המכונאי הראשי ירדו בנמל-קושטא, טסו ללוד, בתרועת-ניצחון. דבר שעלה למדינה כסף רב, לא רק במיסים, אלא אף עקב פיגורה של האונייה.

כולם התחמקו
השבוע יצאה כתבת העולם הזה, בלחיית צלם, לבדוק את הסיפורו התמוה של דויד זיו, אחיה של מרים אשכול ורבי-חובל מסרה.

קבלת הפנים שערך להם דובר צים היתה פחות מנלהבת: "ברור שאני יודע למה את באת, הפליט הדובר, אליהו שרגאי. אבל אנחנו לא יודעים משום דבר. אנחנו לא יודעים איפה האונייה. אנחנו לא יודעים איפה רבי-חובל. ובכלל אני לא יודע אם הרי אונייה שייכת לנו." עובד אחר בציים היה הרבה יותר ברור בדבריו: "אני חושב שכל העסק הרבה פחות נעים לחברת שה-צים מאשר ללוי אשכול", הפליט.

"הרי כל העסק הזה אינו הברחה רצינית. כל ימאי עושה דברים כאלה. אבל עד עכשיו נתפש רק רבי-חובל אחד בהברחה: רבי-חובל ראובן רון שהבריה 200 שעונים והושעה מתפקידו." מתחמק לא פחות היה מוכירו המינהלי של איגוד הימאים בחיפה, אהרון אקהיו: "ברור שאני יודע מה אתם רוצים", אמר. "אבל אנחנו צריכים להגן על הימאים שלנו. לא לפרסם שום פרט. על כן לא אמסור לך דבר על רבי-חובל זה."

מזחמה פרטית
ביהחובל דויד זיו מתגורר, רישמית, ברחוב דוב הוו 9, בבני-ברק. אולם זיו עבר כתובת, מבלי להשאיר עיקבות. חקירה זריחה של כתבת העולם הזה, גילתה את כתובתו החדשה: הוא מתגורר כעת בבית נאה שברחוב ביאליק 96, במרכז רמת-גן. משהגיעו הצלם והכתבת, הם נתקלו בזיו, עבהבשר ונעים-הבעה, כשהוא יושב עדיין על מיוחדות. אשתו, נעולה בסנדלי-אילת ושתי בנותיו העגלגלות היו גם הן נוכחות. הצהיר זיו בפני אותנו: "לא תפשו אותי עם טייפרקורדר. לא עצרו אותי עם טייפרקורדר. ולא חיפשו אצלי טייפרקורדר. לא החלפתי טייפרקורדר, אפילו. יש לי טייפרקורדר אחד, שנמצא באונייה."

"כל העסק מצויץ מן האצבע." "כל הסיפור הוא בכלל מלפני שמונה חודשים. ולא מה-18 במאי. אבל בכלל - זוהי מלחמה של אדם פרטי, שיש לי איתו סיכוסכים בענייני-עבודה. והוא שדואג לפרסם את כל הסיפור." "כן, זה נכון שהסתתי את אשתי ממיצרי-הדארי דאנלים. עצרתי שם את האונייה." "אבל תמיד כשעוצרים משלמים אגרת-מעבר, וחזן מזה - גם הסתתי את הטבת, שהיה חולה." "לכן שילמו מיסים עבור כולם." "בכלל, לקחו נמלה, ועשו ממנה אכסטר-הסיל." "מה שלא מנע מן המכס לפרסם, השבוע, כי זיו נקנס קנס-כופר של מאה לירות - לאחר ששילם את המכס שרצה להעלים, על הרשמקול." "וואת - משום שלעתנו לא היה בכוננת רבי-חובל זיו לעסוק בהברחה בקנה-מידה מיסחרי", הצהירו שילטונות-המכס.

רב-חובל דויד זיו-זיליקוביץ

במרחב מצרים

הגיס

במעצר בית

כתב לה מונד אריק רולו לא חשב לשמוע משהו מרעיש בקאהיר. הוא בסך-הכל הת-עכב שם ליום אחד, בדרכו מפארים לוועידה הפיסגה בחרטום.

יום זה הספיק לו כדי לשמוע את הידיעה המרעישה ביותר שיצאה ממצרים מאז מל-אהדאם, שעורכו חסנין היכל הוא ירדו האישי של רולו, גילה כי לא רק עאמר, אלא עוד כחמישים קצינים נעצרו. ביניהם: שאמס-אל-דין בוראן, שניהן כשר-המלחמה במלחמת ששת-הימים. האשמה: נסיון להש-תלט על הצבא, אחרי שרכים מקציניו הודחו מתפקדיהם.

הימיון משתלט. רק כעבור שבוע שביעים ניתן אישור רשמי לקסוף של רולו. אל-אהדאם, שעורכו חסנין היכל הוא ירדו האישי של רולו, גילה כי לא רק עאמר, אלא עוד כחמישים קצינים נעצרו. ביניהם: שאמס-אל-דין בוראן, שניהן כשר-המלחמה במלחמת ששת-הימים. האשמה: נסיון להש-תלט על הצבא, אחרי שרכים מקציניו הודחו מתפקדיהם. עאמר, גיסו של עבד-אל-נאצר, נחשב עד כה לצל של הראים. נכונותו לעמוד בראש קשר צבאי התפרשה, על כן, כנסיון "להציל את עבד-אל-נאצר מתוצאות התבוסה". לפי תיאוריה זו, מתגבש עתה שלטון הימין ב-מצרים. הדחת מאות קצינים בכירים הוא חלק מתוכנית הטיהור של הימין, עיניה נאלץ עבד-אל-נאצר להשלים.

הפיסגה דו-קרב בחרטום

בוועידת הפיסגה ניצבו שני יריבים מרכזיים: חוסיין מלך ירדן, ואחמד שוקיירי, ראש איגודן השיחור הפלסטיני. ההתנגשויות ביניהם נמשכו מרגע פתיחת הוועידה ועד לרגע בו הודיע שוקיירי שהוא מחירם אותה ואינו משתתף בישיבת הנעילה.

סען המלך: הפיסגה חייבת לקבל את עק-רון הפיתרון המדיני לבעיית ארץ-ישראל, ולתת לו חופש-תמרון כדי שהוא יגיע לידי הסכם עם ישראל.

עבד-אל-נאצר עצמו תמך בעמדת חוסיין, ואז ניתנה רשות הדיבור לשוקיירי. הוא היה ניבו מאוד, התנפל בשצף-קצף על חר-סיין ועבד-אל-נאצר. "המדינות הערביות ר- שאיות לעשות כרצונן בשטחים השייכים לאומה הערבית, ויצטרכו לתת על כך את הדין רק בפני ההיסטוריה. אבל העם הפלס-טיני, הנאבק להחזרת כל מולדתו, כופר ב-זכותן של המדינות הערביות לקבל במי-את ההובדות המוגמרות שיצרה ישראל. אנו דוחים מראש כל תוכנית שתביא ביום מן הימים להכרה בקיומה של ישראל!"

הפתרון שהוא דרש: "מלחמה! רק מלח-מה! צריכים להגיש עזרה ונשק לתישבי ה-גדה. אחרת יאחו בהם הייאוש וכמה מהנכב-דים יפתחו במשאומתן עם ממשלת ישראל." דבריו כפי שסיפר אחד המשתתפים, הת-קבלו בשתיקה קרה כמו קרח.

ההישג האחד הגדול בא לשוקיירי ביום ה-אחרון לפני הנעילה, בעת גישות ההחלטות. סעיף מספר 3 של ההחלטות קבע: ראשי המדינות הערביות באו לידי הסכם לאחד את מאמציהם בשטח המדיני, הפיסי והחיצוני, כמו בשטח הדיפלומטי, כדי למי-חזק את תוצאות התקופנות. איחוד המאמ-צים האלה הוא עקרון-יסודי, אליו חייבות להצטרף כל המדינות הערביות.

שוקיירי זעק חמס, הציץ להוסיף אח-ה-תיקון הבא: "עקרון זה כולל את אי-ההכרה במדינת ישראל, אי ניהול משאומתן לשלום עם ישראל וזכות-הבעלות של הפלסטינאים על מולדתם." חוסיין התנגד להוספת המשפט הזה. נציג תוניסיה צידד עם חוסיין. אבל לבסוף הת-קבל התיקון.

אך הדבר לא סיפק את שוקיירי, כי שני תיקונים אחרים שלו נדחו ברוב עצום. ה-תיקון הראשון דרש, כי מלבד גינוי משא-ומתן לשלום, תיכלל גם פסילה מפורשה של דו-קיום בשלום עם ישראל.